

Oponentský posudek na doktorskou disertační práci

Mgr. Martina Sváška

“Návrh, vytvoření a využití francouzsko-českého a česko-francouzského paralelního korpusu”

Předložená disertační práce se dotýká tří oblastí výzkumu, a to vlastní korpusové lingvistiky, lexikologie a částečně i (kontrastivní) gramatiky. Autor v práci prokazuje velmi dobrou orientaci ve všech třech oblastech i schopnost tyto oblasti účelným způsobem propojit.

Po jasném vymezení cílů práce, jejích východisek materiálových i koncepčních podává autor poučený přehled jednotlivých přístupů k problematice tzv. částic či partikulí, které bývají v různých gramatických koncepcích i různými autory chápány více či méně široce. Autorův výklad je přesný, podložený citacemi z originálních studií a zahrnuje práce jak z české tak i frankofonní oblasti. Ve druhé části se autor zabývá problematikou sestavování korpusu a hodnocení jeho upotřebitelnosti k lingvistickému studiu. Protože mu v jeho výzkumu jde o hledisko kontrastivní, vedle využití Českého národního korpusu (ve dvou verzích) vytváří korpus vlastní, paralelní, český a francouzský. V práci pak popisuje kritéria, kterými byl veden při výběru textů do svého korpusu. Ve vlastním empirickém výzkumu se autor zaměřuje na dvě české částice, *vždyť* a *přece* (v různých formách, i hovorových) a jejich francouzské ekvivalenty. Zkoumá výskyty těchto částic v různých kontextech a v závěru pak prezentuje svůj návrh na formulaci podrobných lexikologických hesel zachycujících významovou bohatost těchto částic.

Již z tohoto velmi stručného výčtu obsahu práce je zřejmé, že autor své téma pojal v mnoha souvislostech, ale s pevným řádem. Formulačně jde o výklad střídavý, ale přesný, vždy doložený buď citacemi z bohaté literatury, nebo argumenty založenými na materiálovém výzkumu. Přitom autorova úloha nebyla nijak snadná: už např. výběr materiálu do vlastního paralelního korpusu není jednoduchý, autor se snaží o formulaci kritérií, která „bodově“ ohodnocuje, a na základě tohoto ohodnocení texty pro zařazení do korpusu vybírá. Výběr částic *vždyť* a *přece* (v jejich různých formách) mu úlohu nijak neulehčuje, protože jde o částice, jejichž úzus se liší podle genu a stylu promluvy, proto také autor ve formulaci svého algoritmu musí brát tuto skutečnost v úvahu.

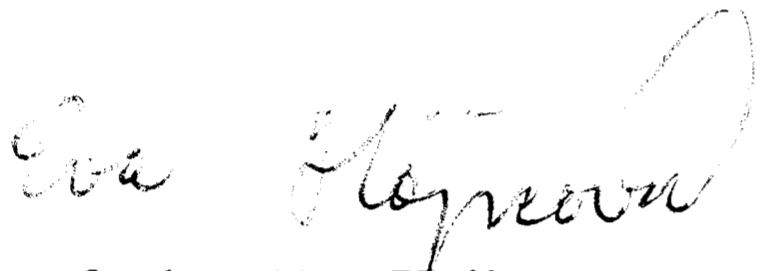
Posuzovaná práce má svůj dosah i v oblasti aplikační: už v práci samé se formulují některé dosahy pro vytváření lexikálních slovníkových hesel, autor nabízí několik cvičení využitelných při výuce jazyků a právem zmiňuje využití v takových oblastech jako je překladová paměť, (polo)automatický překlad apod.

Moje připomínky či dotazy jsou proto jen okrajového rázu:

- v odkazech na paralelní korpusy by bylo vhodné se zmínit i o instituci LDC (Linguistic Data Consortium), která soustřeďuje a také dává k dispozici dnes už stovky korpusových dat nejrůznějších jazyků, např. i česko-anglický paralelní korpus, který vznikl v Praze (autor se o něm v přehledu nezmiňuje) a stal se už podkladem řady studií lingvistických i aplikačních;
- poněkud obšírnější zmínku při výčtu různých typů částic by zasloužila skupina tzv. fokalizátorů (rematizátorů), autor je zmiňuje jen velmi okrajově, přestože mají řadu zajímavých vlastností, odlišujících je od jiných druhů částic;

- pro třídění textů podle stylu (mluvený, hovorový) by stálo za úvahu přibrat ještě některá další kritéria, např. souvýskyt dané částice s jevy prokazatelně patřícími do daného stylu;
- uvítala bych podrobnější zdůvodnění, proč se ke srovnání platnosti navrhovaných postupů a výsledků používá právě výskytu českého zájmena *to*, z textu práce to není zcela zřetelné, jistě by se našlo více forem, které nenavozují diskursový vztah;
- mám určité pochybnosti o vhodnosti navrhovaných parafrází na str. 124 a pak podrobně dokumentovaných v tabulkách v odd. 5.7; to však může být jen záležitost užitých forem (opisů), protože z obsahového hlediska je jasné, že odlišovat navrhované významy daných částic je nutné.

Celkově mohu s potěšením konstatovat, že předložená práce Mgr. Martina Sváška plně splňuje veškeré požadavky kladené na práci disertační a doporučuji ji k obhajobě jako práci vhodnou pro udělení titulu PhD.

Prof. PhDr. Eva Hajičová, DrSc.
Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské nám. 25
118 00 Praha 1
hajicova@ufal.mff.cuni.cz

V Praze dne 8.11.2007